
SUMPORNI IPERIT

ČESTO POSTAVLJANA PITANJA

Iperit je vrsta hemijskog borbenog sredstva koji se naziva kožni bojni otrov ili plikavac jer on u kontaktu izaziva plikove na koži i sluzokoži. Iperit je takođe poznat pod imenom "dušikov iperit" ili "iperit" ili pod vojnim oznakama H, HD i HT.

Iperit ponekad miriše na bijeli luk, crni luk ili senf a ponekad nema mirisa. Može da bude u parnom stanju (gasoviti oblik tečnosti), tečnost uljaste strukture ili u čvrstom stanju. Iperit može da bude jasne žute ili smeđe boje kada je u tečnom ili čvrstom stanju. Iperit nije pronađen u prirodnom stanju u okruženju.

Da li je sumporni iperit korišten kao borbeno sredstvo u prošlosti?

Iperit se koristio kao hemijsko borbeno sredstvo u Prvom svjetskom ratu. Doskoro je bio dostupan za korištenje u liječenju psorijaze (bolest kože). Trenutno se ne koristi u medicinske svrhe.

Kako se ljudi izlažu na iperit?

Ljudi se mogu izložiti na djelovanje iperita na brojne načine:

- Ako je iperit pušten u vazduh u vidu pare ljudi mogu biti izloženi kontaktom preko kože, očiju ili udisanjem. Vjetar može da nosi paru iperita na velika rastojanja.
- Ako je iperit pušten u vodu, ljudi mogu da budu izloženi pijenjem kontaminirane vode ili preko kože.
- Ljudi mogu da budu izloženi na iperit ako dođu u kontakt sa tečnim iperitom.
- Iperit može da traje od jednog do dva dana u okolini pod prosječnim vremenskim uslovima i od nekoliko sedmica do nekoliko mjeseci pod vrlo hladnim uslovima.
- Iperit sporo prodire u tijelo i ako se više puta uzastopno izlaže može da ima kumulativno dejstvo (to jeste može se koncentrisati u tijelu).

Kako djeluje SM?

Iperit je moćno nadražujuće sredstvo i plikavac koji oštećuje kožu, oči i disajni trakt. On takođe oštećuje DNA, vitalni kod ćelija u tijelu.

Nepovoljni efekti na zdravlje koje iperit izaziva zavise od količine kojoj su ljudi izloženi, načinu izlaganja i dužini vremena za koje su ljudi izloženi.

Pošto je para iperita teža od vazduha on će se smjestiti u nižim predjelima.

Šta su neposredni znaci i simptomi izlaganja na iperit?

Izloženost na iperit obično nije smrtonosna. Kada je iperit korišten u toku Prvog svjetskog rata od njega je smrtno stradalo manje od 5 posto od onih koji su bili izloženi njegovom djelovanju a koji su dobili medicinsku njegu.

Pošto je iperit često bez mirisa ili mu je miris skoro neprimjetan, ljudi nisu odmah svjesni da su bili izloženi njegovom djelovanju.

Tipično je da se znakovi i simptomi ne javljaju neposredno nakon izlaganja. Zavisno od ozbiljnosti izloženosti, simptomi mogu da se ne pojave u toku 24 sata. Neki su ljudi više osjetljivi na iperit nego drugi i simptomi mogu da im se pojave ranije.

Iperit može da ima slijedeće efekte na posebne dijelove tijela:

- *Koža:* Crvenilo i svrbež kože može da se pojave u toku dva do 48 sati nakon izlaganja i na kraju se promijeni u plikove žute boje.
- *Oči:* Nadražaj, bol, oticanje i suženje se mogu pojaviti u toku 12 sati u slučaju blage ili srednje izloženosti. Kod jake izloženosti mogu se u toku jednog do dva sata pojaviti ovi isti simptomi plus osjetljivost na svjetlo, ozbiljan bol ili sljepilo (koje traje do 10 dana).
- *Disajni trakt:* cureći nos, kihanje, promuklost, nosno krvarenje, bolovi u sinusima, zadihanost i kašalj u toku 12 do 24 sata nakon blage izloženosti i u toku dva do četiri sata nakon ozbiljne izloženosti .
- *Probavni trakt:* Bol u trbuhu, proliv, groznica, mučnina i povraćanje.

Pojavom ovih znakova i simptoma ne znači automatski da je osoba bila izložena na djelovanje iperita.

Koji su mogući dugoručni efekti na zdravlje?

- Vjerovatnije je da će izlaganje na iperit u tečnom stanju proizvesti opekomine drugog i trećeg stepena a kasnije i ožiljke, nego ako se osoba bude izložila na iperit u parnom stanju. Jake opekomine kože mogu izazvati smrt.
- Obilno udisanje pare iperita može da izazove hroničnu bolest ili infekcije disajnog sistema i smrt.
- Obilno izlaganje očiju može da izazove stalno sljepilo.
- Izlaganje na iperit može da poveća opasnost od raka pluća ili disajnog sistema.

Kako se ljudi mogu samozaštititi i šta treba da rade ako su izloženi na djelovanje iperita?

1. Pošto ne postoji lijek protiv izloženosti na iperit najbolja je stvar da se on izbjegne. Odmah napustite prostor gdje je bio oslobođen iperit. Pokušajte naći visočije mjesto jer je iperit teži od vazduha i razmješta se u niskim područjima.

2. Ako je nemoguće izbjegći izlaganje na iperit, brzo uklonite iperit sa tijela.
Uklanjanje iperita što je moguće prije nakon izloženosti je jedini efikasan način da se sprijeći ili smanji oštećenje tjelesnog tkiva.
3. Brzo uklonite svu odjeću koja sadrži iperit. Ako je moguće hermetički zatvorite odjeću u plastičnu kesu i onda hermetički zatvorite tu kesu unutar druge plastične kese.
4. Odmah temeljito isperite svaki izloženi dio tijela (oči, kožu, itd.) sa običnom, čistom vodom. Za ispiranje očiju vodenim mlazom potrebno je pet do deset minuta. NE prekrivajte oči zavojima ali ih zaštitite sa tamnim naočalama ili maskom.
5. Ako neko proguta iperit, NE izazivajte povraćanje. Dajte osobi da popije mlijeko.
6. Odmah potražite medicinsku pomoć. Nazovite 911 i objasnite šta vam se dogodilo.

Kako se lijeći izloženost na iperit?

Najvažnije je da se iperit ukloni sa tijela. Izloženost na iperit se lijeći davanjem ljekarske podrške da bi se minimizirali efekti izloženosti. Iako ne postoji lijek protiv iperita izloženost njegovom djelovanju obično nije smrtonosna.

**Za više informacija nazovite Odjel za zdravlje u Sjevernoj Dakoti na telefon br.
701.328.2378**